

Драгић М. ЖИВОЈИНОВИЋ
Историјски институт
Београд

АКТ ХИЛАНДАРСКОГ БРАТСКОГ САБОРА О ПРОДАЈИ АДЕЛФАТА*

Апстракт: Краљ Милутин купује три адрфата од Хиландара, два за издржавање монаха Хрусијског пирга и један за житеља келије Свете Тројице. Уговор потврђује братски сабор обитељи на челу са игуманом Гервасијем и још 19 најугледнијих калуђера. Документ потиче из последњих година владавине Уроша II (1318–1321), а до нас је доспео у препису из треће или четврте деценије XIV столећа.

Кључне речи: Милутин, Гервасије, Хиландар, Хрусија, аделфати, братски сабор, препис, XIV век.

Стефан Урош II, на молбу старца Симеона, старешине Вазнесењског пирга у Хрусији, купује за 1.800 перпера од манастира Хиландара три братска удела за издржавање монаха, два у Хрусијском пиргу и један у келији Свете Тројице. Пристанак на склапање посла с краљем даје хиландарски братски сабор на челу са игуманом Гервасијем и најистакнутијим монасима, где је њих 19 поименично поменуто. Акт, који није датован, потписао је Гервасије – управо на основу чињенице да се он спомиње као игуман, документ се смешта у последње године владе краља Милутина (1318–1321).

Повеља се чува у Архиву манастира Хиландара, где је заведена под бројем 91, топографска сигнатура А 6/22. Налази се на пергаменту димензија 370 x 450 мм, писана је црним мастилом и уставним писмом у

---

* Рад је настао као резултат истраживања на пројекту Министарства просвете и науке Републике Србије *Средњовековне српске земље (XIII–XV век): политички, привредни, друштвени и правни процеси* (Ев. бр. 177029).

42 реда (рачунајући ту и потпис). Почетни иницијал П изведен је киноваром. Потпис је игумана Гервасија, печата нема, као ни трагова печатења.¹

Фотографије овог документа чувају се у Архиву САНУ (Историјска збирка 8876.в.31), Археографском одељењу Народне библиотеке у Београду (НБС Ф 2819) и на микрофилму у Архиву Србије. Наше издање почива на фотографији из Архива Србије.

Први издавачи, архимандрит Леонид и Стојан Новаковић, нису публиковали читав текст повеље.² Уследило је потпуно издање Владимира Мошина у часопису који је библиографска реткост, будући да је готово цео његов тираж изгорео у немачком бомбардовању Скопља априла 1941. године.³ Иста особа приредила је и последње издање у оквиру едиције *Споменици на Македонија*.⁴ Драгоцени опис дао је Душан Синдик.⁵

*Текст исправе**

Понеже начело всѣхъ бл(а)гихъ иже ксть новаа бл(а)г(о)дѣ(ѣ)тъ Г(оспод)и нашего І(с)оу(са) Х(рист)а, тѣмъ и крал(ев)ство ми хоте слово мало поставит(и), |2| ѡт бл(а)годѣти начело ква(н)г(е)лиа поставихъ. Рече Г(оспод)ь: „Иже хоцетъ по мнѣ ити да ѡтвержет се себе и възметъ кр(ъ)сть свои |3| и по мнѣ да идеть“.⁶ И пакы: „Любви д(оу)шоу свою погоубить ю“.⁷ И пакы: „Ненавиден д(оу)шоу свою въ мирѣ семъ въ жи|4|вотѣ вѣчнѣмъ съхранить ю“.⁸ И пакы: „Иже погоубить д(оу)шоу свою мене ради и еу(аг)г(е)лиа мокго сп(а)сетъ ю и каа по|5|аза чл(овѣ)коу аще въсь миръ присъбрецетъ и ѡтѣцетить д(оу)шоу свою“.⁹ И пакы: „Иже

---

¹ Опис документа према Д. Синдик, *Српска средњовековна акта у манастиру Хиландару*, ХЗ 10 (1998), 87–88, п° 91 (А 6/22).

² А. Леонид, *Историческое описание сербской царской лавры Хиландаря отношения къ царствамъ сербскому и русскому*, Москва 1868, 47–48; *Законски споменици српских држава средњег века*, прир. С. Новаковић, Београд 1912, 484–485.

³ В. Мошин, *Акти братског сабора из Хиландара*, Годишњак Скопског филозофског факултета 4 (1939–1940) п° II, 185–187.

⁴ *Споменици на средновековната и поновата историја на Македонија I*, ур. В. Мошин, Архив на Македонија, Скопје 1975, 341–343.

⁵ Д. Синдик, *нав. дело*, 87–88, п° 91 (А 6/22).

* Редакција издања: Ирена Шпадијер.

⁶ *Мт* 16:24; *Мк* 8:34; *Лк* 9:23.

⁷ *Јв* 12:25.

⁸ *Исто*.

⁹ *Мк* 8:35, 36.

любить ѡ(ть)ца или м(а)т(е)рь паче мѣ|б|не, нѣсть мене достоѣнь и иже любить с(ы)на или дѣщерь паче мене нѣсть мене дос(то)ѣнь, и иже не приметъ крь|7|сть свои и въслѣдъ мене гред[ѣ]ть нѣсть мене достоѣнь.“¹⁰ И пакы: „Иже аще постидит се мене и моихъ словесъ въ ро|8|дѣ семь прѣлюбодѣинѣмь и грѣшнѣмь и с(ы)нь чл(о)в(ѣ)чьскыи постидитъ се ꙗкогда приидеть въ славѣ своѣи |9| съ агг(е)ли своими с(ве)тими.“¹¹ И пакы: „Аще кто мнѣ слоужитъ по мнѣ да ходитъ и идеже ксѣмь азъ тоу и слоужа |10| мои боудеть; и аще кто мнѣ слоужитъ почитеть и ѡ(ть)ць.“¹² И пакы: „Не мните ꙗко придох(ъ) въврѣщи мира на землю |11| нь мьчь, разлоужити чл(овѣ)ка на ѡ(ть)ца своѣго, рекше любов(о)жьнык ѡт миролюбивихъ.“¹³ И пакы: „Подвизайте се оузъ|12|киими врати ꙗко пространаа врата и широко поуть въводи кс(ть) въ пагоубоу, и мнози соуть въходеце имь |13| коль оускаа врат[а] и тѣскнии поуть въводи въ животь и мало ихъ кс(ть) иже сѡбрѣтають.“¹⁴ И пакы: „Сѡт дѣни Івана Кр(ъ)сти|14|телѣ ц(а)рство н(е)б(е)сноу ноудит се и ноудеши се въсхищаютъ кѣ.“¹⁵

Сии ѣса слышавъ и крал(е)вство ми разоумѣ дои|15|деже годъ и до насъ грѣшних(ъ), крал(е)вствоу ми м(и)л(о)стию Б(о)жикю и м(о)л(и)твами 8годникоу его Симесона и Сави, ихъ|16|же корене с(ве)та азъ грѣшнии ѡтрасль ксѣмь и Г(оспод)ьствоуѣи ми въ земли ѡт(ъ)ч(ъ)ства моѣго самодръжаѣнѣ и възъ|17|люблена быс(ть) крал(е)вс(твоу) ми кклипа С(ве)т(о)гъ Възнесения, пирьгъ иже на мори 8 Хроусикъ, въспоменутикѣмь старца |18| моѣго Симесона, иже нѣсть моши съврѣшати вса д(о)уховнаа пекоуцим се ѡ чесомь земельниимь, по р(е)чень|19|нимоу: „не можете работати Б(о)г(о)у и Мамонѣ“,¹⁶ сиирѣчь м(о)л(и)твѣ и роукодѣлию 8мь прѣдѣставити.

Того ра|20|ди и крал(е)вс(тво) ми оупокои старѣца и съ братиими живоуциими въ келии С(ве)т(а)го Възнесения да не пекоут се со при|21|тежании крьме или ѡдежде, тькмо мьчливо и безьмльвно да прѣбиваютъ въ пощени и въ м(о)литвахъ |22| днь и ношь, да испльняють оуставъ цр(ъ)к(о)вныи по прѣданию Г(оспод)ню, да м(о)л(и)твами их(ъ) Б(о)гъ мнѣ боудеть ми|23|лостивъ, направи же крал(е)вс(тво) ми всакими книгаами и ч(ъ)стными иконами, оукрасихъ и всѣм инѣми потрѣ|24|баами.

¹⁰ Мт 10:37, 38.

¹¹ Мк 8:38.

¹² Јв 12:26.

¹³ Мт 10:34–35.

¹⁴ Мт 7:13, 14.

¹⁵ Мт 11:12.

¹⁶ Мт 6:24.

И зговорише се съ крал(е)вс(твом) ми вса братиѧ иже въ манастири С(ве)тъѧ Б(огороди)це Хилаѧдарскыи иже тѣгда вѣхуѡ, ихъ|25|же имена сии соуть начелныхъ(ь): Игоумьнь кромонахъ Гкрвасиѡ, старьць Арсениѡ баца хилаѧдарскы, старьць |26| курь Игасафъ вивши баца, д(оу)хоѡвнии ш(тъ)ць крал(е)вс(тва) ми старьць курь Θεωδοуль ѡт келиѡ с(ве)т(а)го Сави, старьць по|27|пъ Θεωδ[о]сиѡ, икономъ вели Θεωфиль, еклис(и)гархъ Юѡстаѡниѡ, старьць попъ Юпифаниѡ, |28| Дамианъ кромонахъ(ь), Илиѧ монахъ(ь), Амфилохиѡ кромонахъ(ь), Меѡодиѡ монахъ(ь), Несѡфитъ монахъ(ь), Киприѧнъ мо|29|нахъ(ь), Айѡдониѡ монахъ(ь), параконормъ Григориѡ, параклис(и)гархъ Айѡдониѡ, трапезарь Айѡдреѧ, паратрапезаръ |30| Григориѡ, Θεωδ[о]сиѡ вагенаръ и ини мнози и вса братъиѧ.

И зговоривше се вси, продаше келии крал(е)вс(тва) ми |31| Възнесенію пиргоу иже на мори .г̃. комате, .б̃. да се даю въ пирьгъ живоуцимъ въ келии тои, а третии |32| комате да се даѡ С(ве)т(и)и Троици – хлѣба, вина, масла, сочива, одежде и ѡбоуце и вд всего что боуде и всеи бра|33|тѧи соуцкеи въ манастири тои тѣм да давають догде стои С(ве)таѧ Гора и нашъ манастирь Хилаѧдаръ, да кс(тъ) |34| въ покои и оутѣшениѡ братиѧ, а крал(е)вс(твоу) ми въ помень. И тези .г̃. комате кѡпи крал(е)вс(тво) ми съ старцемъ Си|35|месномъ за тисоуцоу и всмьсьтъ перперъ. И того ради коуписмо тако да не боуде тешко манастироу |36| до коѡго люво врѣмене.

Сего ради и васъ молимъ ш(тъ)ци и братиѧ хотециѧ вѣти по насъ(ь) игоуме|37|ниѡ и диаконити кои любѡ тако да не боудеть сѡ насъ запис(а)ниѡ поколѣвимо и потъ|38|кновенно, нь паче да кс(тъ) тврдо и неподвижимо. Яще ли кто Б(ог)а не боѡ се и чл(о)вѣкъ не срамлаѡ |39| се, вѡсхоуцетъ сѡ разорити или прѣтворити записаннаѧ нами, проклетыѡ кмоу боуди шт Г(оспод)а Б(ог)а |40| вседръжителѧ и шт прѣч(и)стыниѡ юсѡ м(а)т(е)ре и шт .б̃и. с(ве)тыихъ ап(о)с(то)ль и шт .т̃иѧ. с(ве)тыихъ(ь) ш(тъ)ць иже въ Никиѧ |41| и шт всѣхъ с(ве)тыихъ(ь) шт вѣка Б(ог)оу оугодившиихъ †

† ИЕРОМОНАХЪ ГРѢШНЫИ ГИЕРВАСИЕ
ИГОУМЬНЪ ХИЛАНДАРЬСКИЙ †

Превод исправе

Пошто је почетак свега доброг (јеванђеље), које је нова благодат Господа нашег Исуса Христа, тако и краљевсто ми усхоте слово мало поставити, од благодати начело јеванђеља поставих. Рече Господ: „Ко хоће за мног да иде, нека се одрекне себе и узме крст свој и за мног да иде“ (Мт 16:24; Мк 8:34; Лк 9:23). И опет: „Ко љуби душу своју, изгубиће

је“ (Јв 12:25). И опет: „Ко мрзи душу своју на овом свету, у животу вечном сачуваће је“ (Јв 12:25). И опет: „Ко изгуби душу своју мене ради и јеванђеља мога, спашће је; и каква корист човеку који читав свет задобије, а душу своју оштети“ (Мк 8:35, 36). И опет: „Ко љуби оца или матер пре мене, није ме достојан; и ко љуби сина или кћер пре мене, није ме достојан; и ко не прими крст свој и за мноштво кресте, није ме достојан“ (Мт 10:37, 38). И опет: „Ко се постиди мене и мојих речи у роду овом прелјуботворном и грешном, и Син човечји постидеће се њега када дође у слави својој с анђелима својим светим“ (Мк 8:38). И опет: „Ако ко мене служи, за мноштво да ходи; и где сам ја, ту и слуга мој да буде. И ако мене служи, поштоваће га и Отац“ (Јв 12:26). И опет: „Не мислите како дођош донети мир на земљу, него мач; (дођош) раздвојити човека од оца његовог, то јест богољубиве од светољубивих“ (Мт 10:34–35). И опет: „Улазите кроз уска врата, јер пространа врата и широк пут воде у пропаст, и многи су који туде ходи, док уска врата и тесан пут воде у живот и мало их је који (га) налазе“ (Мт 7:13, 14). И опет: „Од времена Јована Крститеља царство небеско нуди се, а понуђени га силом узимају“ (Мт 11:12).

Све ово слушајући и краљевство ми разуме, докле год смо и ми грешни, милошћу Божјом и молитвама угодника његових Симеона и Саве, чијег корена светог грешни изданак јесам, господствујући ми самодржавно у земљи отачаства мојега; и вазљубљена је краљевству ми келија Светог Вазнесења, пирг који је на мору у Хрусији, спомињањем старца мојег Симеона, који не могаше испуњавати сва духовна (правила) старајући се о земаљским стварима, по реченом: „Не можете служити Богу и мамони“ (Мт 6:24), то јест и молитви и раду рукама ум посветити.

Због тога и краљевство ми умири старца с браћом која живљаше у келији Светог Вазнесења, да се не брину око набављања хране или одеће, само млчливо и безметежно да пребивају у посту и молитвама дан и ноћ, да испуњавају устав црквени по предању Господњем, да би молитвама њиховим Бог био мени милостив; и опреми краљевство ми (келију) свакаквим књигама и часним иконама и свим другим потребама.

И договорише се с краљевством ми сва браћа која у манастиру Свете Богородице Хиландарске тада беху, имена чија су начелна: игуман јеромонах Гервасије, старац Арсеније башта хиландарски, старац кир Јоасаф бивши башта, духовни отац краљевства ми старац кир Теодул од келије Светог Саве, старац поп Теодосије, иконом велики Теофил, епископ Јевстатије, старац поп Епифаније, Дамјан јеромонах, Илија монах, Амфилохије јеромонах, Методије монах, Неофит монах, Кипријан монах, Антоније монах, параиконом Григорије, параклисијарх Антоније,

трапезар Андреја, паратрапезар Григорије, Теодосије вагенар и многи други и сва братија.

И договоривши се сви, продадоше келији краљевства ми, Вазнесења пиргу који је на мору, три комада, два да се дају пиргу – онима што живе у келији тој, а трећи комад да се даје Светој Тројици: хлеба, вина, уља, сочива, одеће и обуће и од свега што буде и свој братији која је у манастиру, то и њима да дају док стоји Света Гора и наш манастир Хиландар; да је на покој и утешеније братији, а краљевству ми у помен. И та три комада купи краљевство ми са старцем Симеоном за 1.800 перпера. И због тога куписмо да не буде тешко манастиру до којег било времена.

Стога и вас молим оци и браћо који ћете по нама бити игумани и служити које било, да не буде ово наше записаније уздрмано и нарушено, већ да је тврдо и непомерљиво. Ако ли неко, ко се Бога не боји и људи не стиди, пожели да разори или поништи (ово) од нас записано, проклет да је од Господа Бога сведржитеља и пречисте његове Матере, и од 12 светих апостола, и од 318 светих отаца који (су) у Никеји и од свих светих од века Богу угодивших.

ЈЕРОМОНАХ ГРЕШНИ ГЕРВАСИЈЕ ИГУМАН ХИЛАНДАРСКИ

Познији записи

На полеђини се налазе три доцнија записа, из XIV, XV (вероватно) и, руком монаха Никандра, XIX столећа: 1.) † **Исо пиршскомъ хрисоволю. За Троицоу; 2.) Сѹт манастира; 3.) Краља Стефана хрисовѣль сеи. В нем же пишеть како сговориша сѹ со игѹменом хиландарским братіам и кѹпѹ естъ ѿт Хиландаръ потребнаѹ живѹщимъ оу стари манастирь и оу скитѹ нашѹ С(в)ѣтѹѹ Троицы гѹже и пишетеѹ здѣ пространно.**¹⁷

Дипломатичка анализа

На почетку повеље недостаје симболичка инвокација, па документ почиње аренгом (ред. 1–14) која је проткана јеванђеоским цитатима и у којој краљ разрађује мисао, изражену у првим речима, да је „почетак свега доброг јеванђеље“. Сама аренга готово је идентична оној у уводном делу Милутинове златопечатне повеље за Карејску келију из

---

¹⁷ Доносимо их према Д. Синдик, *нав. дело*, 87–88, п^о 91 (А 6/22).

1317/1318.¹⁸ Потом следи нарација (ред. 14–23), у којој владар, „грешни изданак светог корена Божјих угодника Симеона и Саве“, најпре сазнаје од старца Симеона¹⁹ из Хрусијског пирга²⁰ о потребама његових житеља (ред. 14–19), а затим (ред. 19–23) умирује монахе да не брину о материјалним стварима, јер он у првој диспозицији (ред. 23–24) опрема пирг „разним књигама и часним иконама и свим другим потребама“.²¹ Нова експозиција (ред. 24–30) даје списак најугледнијих манастирских братственика који су склопили договор с краљем.²² Друга диспозитивна одредба (ред. 30–36) преноси садржај тог договора – манастир продаје Вазнесењском пиргу у Хрусији три аделфата, два за сам пирг, а трећи за келију Свете Тројице.²³ Српска обитељ се обавезује да келиотима, „док постоји Света Гора и наш манастир Хиландар“, даје хлеб, вино, уље, сочиво, одећу, обућу и друго што би добијала остала браћа из општежића. Цена таквог издржавања била је 1.800 перпера²⁴ – њих су заједно исплатили краљ и старац Симеон, што сведочи о правној и економској самосталности пирга у односу на манастир.

¹⁸ Најновије издање, са прегледом старије литературе и анализом садржаја: Д. Живојиновић, *Интерполисана хрисовуља краља Милутина за Карејску келију светог Саве Јерусалимског*, ССА 5 (2006) 11–41. За аренгу уп. *исто*, 16–17, ред. 1–27.

¹⁹ О њему уп. Д. Живојиновић, *Интерполисана хрисовуља краља Милутина*, 36 (са старијом литературом).

²⁰ О пиргу и његовом односу са матичном обитељи уп. М. Живојиновић, *Светогорске келије и пиргови у средњем веку*, Београд 1972, 117–128; *иста*, *Хиландар и пирг у Хрусији*, ХЗ 6 (1986) 59–80; *иста*, *Историја Хиландара I. Од оснивања манастира 1198. до 1335. године*, Београд 1998, 141–142, 145–147, 185–186.

²¹ О сличностима са експозицијом, иначе знатно опширнијом, документа из 1317/1318. уп. Д. Живојиновић, *Интерполисана хрисовуља краља Милутина*, 19, ред. 95–104; 20, ред. 112–115, 116–117 и 127–128.

²² За поређење са листама братског сабора из 1316. и 1332. в. Д. Живојиновић, *Интерполисана хрисовуља краља Милутина*, 20–21, ред. 139–151 (текст), 35–38 (просопографија) и *исти*, *Повеља братског сабора манастира Хиландара о аделфатима за Карејску келију светог Саве Јерусалимског*, ССА 2 (2003) 45, ред. 51–56 (текст), 48–51 (просопографија), 52–54 (дужности).

²³ Ова испосница вероватно се налазила на врху Хрусијског пирга. Уп. Р. Грујић, *Гусари на Св. Гори и хиландарски пирг Хрусија*, Гласник СНД 14 (1935) 22; V. Đurić, *Fresques médiévales à Chilandar*, Actes du XIIe Congrès d'études byzantines III, Београд 1964, 62–63; М. Живојиновић, *Светогорске келије и пиргови*, 124.

²⁴ Један аделфат плаћен је 600 перпера, што је изузетна цена узме ли се у обзир да је уобичајена вредност братског удела износила 100 перпера, уп. М. Живојиновић, *Аделфати у Византији и средњовековној Србији*, ЗРВИ 11 (1968) 253.

У санкцији која следи (ред. 36–41), сада у првом лицу не наступа више краљ Милутин, већ игуман Гервасије који од својих наследника тражи да се придржавају договореног, док евентуалним прекршиоцима прети проклетством Христа, Богородице, 12 апостола, 318 никејских отаца и свих светаца. Датум недостаје, а потпис је, такође, игуманов и гласи: „Грешни јеромонах Гервасије, игуман хиландарски“. Нема ни печата, ни трагова печатења.

Пошто аренга, нарација и диспозиција несумњиво припадају исправи из владарске канцеларије Стефана Уроша II, промена приповедача у санкцији и потпис манастирског старешине указују на неоригиналност документа који се налази пред нама. Мошин је сматрао да се ради о препису, из прве половине четврте деценије XIV века, који је оверио игуман Гервасије, а да су приликом преписивања, поред краљевског потписа, изостављени и други елементи оригинала, међу којима и датум.²⁵ Време настанка оригиналне исправе одређује помен Гервасија као игумана (на том положају сигурно од 1317. године) и чињеница да она долази после Милутинове повеље за Карејску келију из 1317/1318,²⁶ што нам даје хронолошки оквир од 1318. до 1321.²⁷

Чињеница је да се у овом акту употребљава тзв. „двојеров“ правопис (користе се оба полугласа: њ и њ̣). Мошин је ту појаву везивао за другу четвртину XIV века и, имајући у виду када је Гервасије био игуман (1317–1335), тако стигао до закључка о времену настанка преписа. Међутим, истраживања Биљане Јовановић-Стипчевић показују да се тај феномен може протегнути на читаву прву половину столећа,²⁸ те је копија могла настати не само крајем Гервасијевог игумановања, већ и током 20-тих година XIV века.

---

²⁵ *Споменици на средновековната и поновата историја на Македонија I*, 341.

²⁶ Напомињемо да је сачувани примерак Милутинове Карејске хрисовуље интерполисан документ који је у два маха прерађиван током владавине краља и цара Душана. Приликом тог посла коришћени су делови акта којим се сада бавимо. На то је прва указала М. Живојиновић, *Документи о аделфатима за Карејску келију светог Саве*, ЗРВИ 24–25 (1986) 390–394. Уп. и Д. Живојиновић, *Интерполисана хрисовуља краља Милутина*, 15, 28–31. Иначе, првобитна повеља свакако је издата 1317/1318. и бележила је правни чин и стање у манастиру из 1316. године.

²⁷ М. Живојиновић, *Историја Хиландара I*, 168, датује овај акт „око 1320“, вероватно зато што, упоређујући листу манастирских челника са оном из 1316, сматра како је било потребно неколико година да би дошло до промена у хијерархији.

²⁸ Б. Јовановић-Стипчевић, *О сређивању српскословенског правописа у првим деценијама XIV века*, Архиепископ Данило II и његово доба, Београд 1991, 265–280; иста, *Кареја и Хиландар – чувари традиције у развоју српскословенског правописа*, Осам векова Хиландара, Београд 2000, 343–350.

Остаје још питање веродостојности података које доноси документ пред нама. Наше је мишљење да им ваља поклонити поверење. Акт нам предочава сложени однос Хрусије и Хиландара, где се јасно види како пирг ужива извесну правну и економску самосталност у односу према матичној обитељи, јер његов старешина, напоредо са краљем, учествује у куповини братских удела за издржавање својих монаха. Још увек се не осећају напетости на релацији манастир–пирг, до чега ће доћи у другој половини XIV столећа.²⁹ Нема ни сумњивих прокламација о јединству Хрусије са матицом, као у интерполисаној хрисовуљи краља Милутина за пирг на мору са потврдом архиепископа Саве III (1309–1316).³⁰ У овој исправи, дакле, нема никаквих трагова интервенције централизаторских манастирских кругова као што је то био случај код појединих аката за келију Светог Саве Освећеног у Кареји.^{31*}

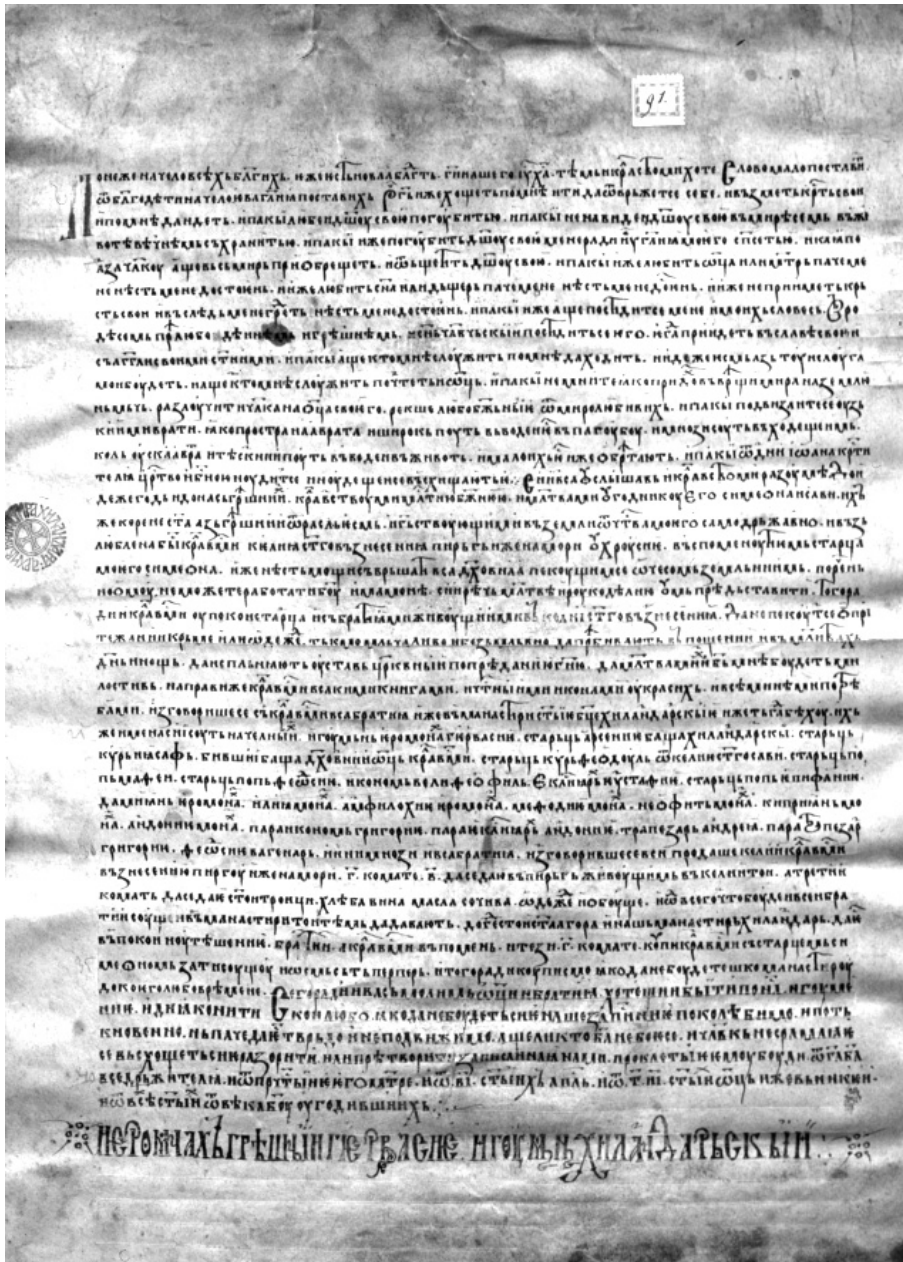
---

²⁹ М. Живојиновић, *Хиландар и пирг у Хрусији*, 62, 63, 75–80.

³⁰ *Monumenta serbica*, ed. F. Miklosich, Viennae 1858, 79; *Законски споменици*, 479, II–III.

³¹ Д. Живојиновић, *Хрисовуља Стефана Уроша II Милутина Карејској келији светог Саве из 1317/1318. године и однос келија – манастир у светлу аделфата*, Прилози КЛИФ 68–69 (2002–2003) 2004, 119–121.

* Након што је наш рад већ предат у штампу, светлост дана угледало је последње издање овог акта у дуго очекиваном *Зборнику средњовековних ћириличких повеља и писама Србије, Босне и Дубровника*. Књига I (1186–1321), прир. В. Мошин, С. Ћирковић, Д. Синдик, Београд 2011, н° 143, 516–517.

Dragić M. Živojinović

**AN ACT OF THE COUNCIL OF BRETHREN OF THE HILANDAR
MONASTERY CONCERNING THE SALE OF ADELPHATA**

Summary

King Milutin buys three adelphata from Hilandar monastery, two for the sustenance of monks of the Tower of Chryse (Pyrgos of Holy Ascension) and one for dweller of the kellion of Holy Trinity. The contract was confirmed by the decision of the Council of brethren of Serbian athonite convent, headed by hegoumenos Gervasios and 19 of its most distinguished monks. The document was made in the last years of Stephen Uroš II's reign (1318–1321) and it came down to us as a transcript from the third or fourth decade of the XIVth century.

Key Words: Milutin, Gervasios, Hilandar, Chryse, adelphata, Council of brethren, transcript, XIVth century.

Чланак примљен: 13. 04. 2011.

Чланак коначно прихваћен за објављивање: 27. 06. 2011.

